

Quaderns d'Arqueologia

LA PROSPECCIÓ ARQUEOLÒGICA: LA BASE D'UN PROCÉS ESTRATÈGIC

per Eudald Carbonell, Marina Mosquera, Xosé Pedro Rodríguez, Robert Sala i Manuel Vaquero

Paraules clau: prospecció, mètodes i tècniques, descoberta, inferència, arqueologia, història, registre.

Resum: l'avaluació del registre arqueològic s'ha de dur a terme des d'una perspectiva lògica. Després d'establir un marc teòric, el primer pas que es fa és la prospecció. Només serà possible utilitzar les dades arqueològiques dins el marc de la inferència històrica, des d'un punt de vista crític i considerant una acció dialèctica.

Abstract: the evaluation of the archaeological record must be performed from a logical perspective. Prospecting is the first step towards a series of actions that shall be carried out after establishing the theoretical frame. It will only be possible to make use of the archaeological data within the frame of historical inference, from a critical point of view, and considering a dialectic action.

Introducció

El conjunt d'interaccions que fan possible la realització pràctica de la vida social es manifesta en un intercanvi energètic. En el curs d'aquesta activitat es generen una sèrie de residus anomenats registres conservats. És la utilització crítica d'aquest cos de material empíric que permet l'establiment d'una dinàmica de coneixement històric del passat.

La història com a disciplina encaminada al coneixement de les diferents formes de relació social existent entre els homínids durant el projecte evolutiu és la responsable teòrica del propi enfocament historiogràfic.

És des d'aquesta perspectiva que hem presentat com s'ha d'entendre la fenomenologia del creixement i de les contradiccions humanes. No tenim cap altra aproximació seriosa a les successions econòmiques i socials que marquen el desenvolupament interactiu i la seva progressió. La base del discurs és doncs la pressuposició d'una acció teòrica prèvia, la lògica històrica com a ideologia i també com a formulació empírica de l'aprehensió (THOMPSON, 1981; CARBONELL, GUILBAUD i MORA, 1983).

Explicat el fonament de la investigació social i havent admès que ha de tenir una base epistemològica, passem a les formulacions derivades o instruments de control. Ens referim a sistemes, mètodes i tècniques. La prospecció de tipus arqueològic s'ha d'entendre dins d'aquest marc.

Encara que aquí pretenem explicar què representa la prospecció com a estratègia arqueològica, no s'ha d'oblidar que forma part d'una llarga seqüència. Aquesta es compon de prospecció, sondeig electromecànic, sondeig mecànic per a l'obtenció de mostres, sondeig arqueològic i excavació (SCHIFFER, 1978). En aquesta proposició ens limitarem a desenvolupar la primera de les accions, on no hi ha una acció destructiva sobre l'objecte de treball. No oblidarem, però, l'existència dels passos posteriors a l'hora d'elaborar aquest primer pas.

El registre com a constructor empíric

Una teoria racional, crítica i seriosa sobre la història planteja l'existència de canvis econòmics, tecnològics i socials.

Les teories històriques, moltes d'aquestes lligades a coneixements d'ampli abast, són la base de tot el nostre recorregut metodològic i instrumental. Per tant, ja partim de la premissa que al llarg del temps les societats canvien la forma d'organització i és en aquests canvis on es produeixen situacions que donen registres diferencials. En ser transformats en categories, permeten explicar la complexa fenomenologia humana. En realitat, l'estratègia és una restitució dialèctica del passat a través d'un projecte inferencial (VICENT, 1985).

Els sistemes d'aprehensió estan lligats a aquesta cadena en les necessitats operatives que van des de la teoria fins als mètodes i les tècniques analítiques i sistemàtiques de la investigació.

Per tant, en aquesta presentació, tal com ja s'ha dit abans, només parlarem d'una de les activitats sistemàtiques que s'han de dur a terme en aquesta cadena de coneixement. Es tracta de la prospecció com a metodologia tècnica de la recerca d'elements de contrastació empírica de les teories històriques.

La prospecció

Podem establir tres grans fases en la història de la prospecció: la primera va començar com una activitat desprovista de mètode científic en la seva realització; s'efectuava sense planificació i de manera més o menys aleatòria per buscadors de tresors. La prospecció era l'activitat immediatament anterior a la rapinya, en cas que la primera d'aquestes fos positiva (DANIEL, 1968).

En la segona fase, la prospecció va anar evolucionant en l'àmbit històric i va convertint-se en una de les activitats fonamentals de l'anàlisi històrica del passat. La localització espacial del territori que cal prospectar, la recerca d'informació i el coneixement geològic i geomorfològic de les àrees que s'havien d'intervenir varen contribuir de forma definitiva a la introducció del mètode científic en aquesta activitat (HUDSON, 1981).

La tercera fase ha representat la introducció de tota la tecnologia de què disposem. Ens referim als satèl·lits amb sensors remots, a la utilització de la termografia, a la resistència elèctrica per gravimetries, etc. La introducció de la tecnologia moderna en el treball de prospecció també ha permès introduir la imatge virtual i fer anàlisis des del laboratori estant per mitjà de reconstruccions teòriques que després poden ser contrastades (SHERRALT, 1980).

Actualment un equip d'investigació ha de prospectar utilitzant formes severes de

treball, que necessiten, en primer terme, una problematització que haurà d'anar seguida d'elements de coneixement previ geològic i ecològic de la zona, així com dels elements bibliogràfics. S'hauran de fer servir tots els mitjans tècnics adequats i no es passarà a la fase de sondejos o a altres estratègies d'intervenció si abans no s'han avaluat els resultats d'aquesta primera fase (PELLETIER, 1985).

Corol·lari

La prospecció no és més que la forma d'establir una diagnosi d'una situació desconeguda. Ha de ser prèvia a qualsevol acció històrica però no ha de modificar l'objecte de treball.

El mateix objectiu que s'ha definit en aquest procés arqueològic ens està indicant la meticulositat i la importància que té aquesta acció que, en molts casos i històricament, no ha tingut un component metodològic i tècnic gaire fiable.

En el procés d'organització d'aquesta acció es posen a treballar una immensa quantitat de forces que són aquelles que, en cas de donar positiva una acció d'aquesta envergadura, hauran homogeneïtzat i articulat l'equip que la duu a terme. El sentit de treball previ desenvolupa i posa a punt la capacitat de treball col·lectiu, ens acosta al coneixement de l'objecte de treball i del seu context, posa a prova la capacitat de control de paràmetres i la capacitat logística a l'hora de donar suport al treball posterior d'excavació.

La prospecció forma part bàsica de la lògica de la descoberta i del seu procés posterior. És inevitable parlar d'aquesta fase preliminar en un futur on l'arqueologia esdevindrà una part substancial dels mètodes auxiliars de la història i de la protecció i la restitució del futur patrimoni que ha d'aparèixer.

Bibliografia

- CARBONELL, E.; GUILBAUD, M., i MORA, R. (1983): "Utilización de la lógica analítica para el estudio de tecnocomplejos a cantos tallados", a *Cahier Noir 1*, pàg. 1-64, Girona.
- THOMPSON, E. (1981): *La miseria de la teoría*. Ed. Crítica.
- SHIFFER, M.B. ed. (1978): *Advances in archaeological method and theory*. Academic Press. Nova York.
- VICENT, J.M. (1985): "Un concepto de metodología: hacia una definición epistemológica diferencial entre prehistoria y arqueología". *Actas de las segundas jornadas de metodología y didáctica de la historia, prehistoria y arqueología*, pàg. 55-72, Càceres.
- SHERRALT, A. ed. (1980): "The revolution in archaeology". *The Cambridge Encyclopedia of Archaeology*, pàg. 25-28, Cambridge University Press, Cambridge.
- PELLETIER, A. ed. (1985): *L'archéologie et ses méthodes*. Horvath, Roanne.
- DANIEL, G. (1968): *El concepto de prehistoria*. Ed. Labor, Barcelona.
- HUDSON, K. (1981): *A social history of archeology*. Londres.